

Галина Стефанишин

(магістрантка Педагогічного факультету,
спеціальність «Науки про освіту», ПВШ-1(3))

Наук. керів. - Стражнікова І.В.
(д.пед.наук, професор)

Організація виховного процесу у вищому навчальному закладі

Специфіка виховного процесу у вищому навчальному закладі полягає в тому, що він включає в себе формування у студентів професійної спрямованості й основ професійної етики. Організуючи виховний процес, важливо пам'ятати про умови його результативності, а саме: формування моральних рис особистості відбувається на основі діяльності людини та її міжособистісної взаємодії; співвіднесення зовнішніх впливів з індивідуальними особливостями особистості; знання джерел і рушійних сил її професійного та життєвого самовизначення. Структурними елементами процесу виховання є мета виховання; його завдання; зміст, форми, методи й засоби виховання, результати, коригування результатів виховання.

Ідеалом виховання у нашому суспільстві є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна й національно свідома людина, яка наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку й самовдосконалення.

Стрижневим завданням усієї системи виховання в Україні визначено виховання громадянина. Тому у вищих навчальних закладах суттєвим є використання теоретичної парадигми національного виховання, запропонованої В. Гнатюком, через тріаду рис особистості «громадянин — патріот — гуманіст».

Головною метою виховної роботи у вищому навчальному закладі є формування гармонійно розвиненої, соціально активної, національно свідомої особистості, професійно-грамотного, творчого фахівця, який поєднує в собі високі духовність і моральність, професійну компетентність, здатність самостійно та нестандартно мислити, приймати рішення, швидко орієнтуватися у складних обставинах суспільного й особистого життя.

Досягнення мети виховання передбачає вирішення таких завдань:

- забезпечення умов для самореалізації особистості студента відповідно до його здібностей, власних і суспільних потреб та інтересів;
- формування у студентів основ загальнолюдської й народної моралі, культури поведінки, готовності будувати своє життя за принципами гуманізму;

– виховання любові до рідної землі, родини, свого народу, Батьківщини, формування національної свідомості, готовності до творчої праці на благо людей, подвигу в ім'я процвітання держави;

– виховання поваги до Конституції, законів України, державних символів, формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю;

– розвиток естетичних потреб, почуттів, художніх здібностей студентів, їх готовності будувати власне життя за законами краси;

– розвиток у студентів потреби у здоровому способі життя, формування відповідального ставлення до власного здоров'я як найбільшої життєвої цінності;

– виховання у студентів свідомого ставлення до своїх професійних обов'язків як вищої цінності людини й суспільства, формування готовності до праці в умовах ринкової економіки, розвиток діловитості, підприємливості.

Виховна робота несумісна з пропагандою насильства, жорстокості, міжнаціональної ворожнечі, людиноненависницьких теорій, поглядів, спрямованих на підірвання державних інтересів України, та має світський характер.

Реалізація мети й завдань виховання зумовлює необхідність врахування об'єктивних закономірностей його перебігу, взаємодії системи чинників, що його детермінують.

Закономірності виховання — стійкі, повторювані, об'єктивно існуючі зв'язки у вихованні, реалізація яких сприяє ефективному розвитку особистості.

У процесі виховання особливо важливими є такі закономірності:

1. *Органічний зв'язок виховання із суспільними потребами та умовами виховання.* Розвиток суспільства зумовлює зміни, диктує нові потреби і в його виховній системі. Наприклад, у зв'язку з розбудовою незалежної Української держави виникла потреба формування у молоді української національної свідомості, любові до свого народу, його традицій, історії, культури.

2. *Взаємодія у виховному процесі всієї сукупності різноманітних чинників.* Виховує все: люди, речі, явища. Серед виховних чинників найвагомим є людський (роль батьків, педагогів).

3. *Опора у виховному процесі на позитивні якості студента, стимулювання його активності, формування позитивних емоцій від досягнутих успіхів.*

4. *Результати виховання залежать від виховного впливу на внутрішній світ студента, його духовну, емоційну сфери.* Виховний процес має постійно трансформувати зовнішні виховні впливи у внутрішні, духовні процеси особистості (її мотиви, установки, орієнтації, ставлення).

5. *Визначальними у вихованні є діяльність і спілкування.* Діяльність — головний фактор єдності свідомості й поведінки. Участь студента у різних видах діяльності (навчальній, трудовій, спортивній та ін.) забезпечує всебічний розвиток його особистості.

У вихованні закономірності виявляються в усьому різноманітті взаємозв'язків і взаємоперетворень. Їх необхідно враховувати під час створення будь-якої виховної ситуації. Загальні закономірності виховання обумовлюють принципи виховного процесу.

Процес становлення студента як спеціаліста складається з декількох етапів: усвідомлення соціальної ролі праці фахівця певної галузі, сприйняття вимог професії, усвідомленого висування цих вимог до себе, самовиховання необхідних якостей, моделюючих особистість професіонала, самореалізація у творчій діяльності.

Професійне становлення майбутнього спеціаліста відбувається у процесі його включення у виховну, навчальну, наукову, позааудиторну та громадську діяльність.

Результативність виховного процесу залежить від певних педагогічних умов, серед яких особливо значущим є співвідношення позиції особистості та системи педагогічних впливів.

Критеріями вихованості людини можуть бути:

– ступінь її сходження й повнота оволодіння загальнолюдськими й національними гуманістичними морально-духовними цінностями, що становлять основу відповідних вчинків;

– рівень та ієрархія якостей особистості, набутих нею в процесі виховання.